

Antwoord

van Gedeputeerde Staten

op vragen van

A.R. Witte (CU&SGP), C.N. de Jager (CU&SGP) M.A.C.M. van Sandick (CDA)

(d.d. 15 februari 2021)

Nummer

3727

Onderwerp

Economie Zuid-Holland

Aan de leden van Provinciale Staten

Toelichting vragensteller

In een artikel van Elsevier Weekblad van 4 februari 2021 wordt beschreven dat Zuid-Holland qua economische groei achter blijft in vergelijking met Noord-Holland en Utrecht. Regio's rond Antwerpen en München groeiden zelfs drie keer harder. Tijdens een technische sessie Human Capital Agenda op 10 februari constateerden we onder meer dat 'het kleine MKB nog niet in voldoende mate wordt bereikt'. Het (kleine) MKB staat bekend als dé banenmotor van Nederland. Meer aandacht voor de belangrijke MKB sector is een speerpunt in het coalitie programma. Een constatering is ook (Birch, 2018) dat Zuid-Holland slecht scoort in het benutten van onbenut arbeidspotentieel.

Beantwoording

1. *De gebruikte informatie is van 2018. In hoeverre acht u het geschetste beeld nog actueel? Hoe beoordeelt u de gevoel van urgentie ten aanzien van de economie in Zuid-Holland in 2021?*

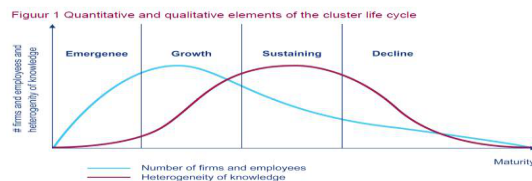
Het geschetste beeld is nog actueel (zie ook vraag 2). Hoewel de Zuid-Hollandse economie relatief weerbaar blijkt voor de crisis als gevolg van de coronapandemie, is de urgentie onveranderd. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de [CPB scenario's economische gevolgen coronacrisis voor sectoren, grootteklassen en regio's](#) (Tweede Kamer 2020 D19628). De coronapandemie versterkt de urgentie eerder nog, omdat herstel juist moet bijdragen aan de transitie van de economie.

De constatering dat de economische groei in Zuid-Holland structureel 1%-punt lager ligt dan in vergelijkbare grootstedelijke regio's in Nederland en Europa komt uit een rapport van de Organisatie voor Europese Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) van 2016. We hebben de OESO gevraagd om in het licht van het eerdere rapport te kijken naar onze regionale groeiagenda. De OESO constateert in het rapport *Towards COVID-19 recovery and greater resilience in Zuid-Holland, The Netherlands (OECD Regional Development Papers, 2021)* dat sprake is van een duidelijke versterking ten

opzichte van 2016 van de regionale samenwerking; dat de regionale groeiagenda de elementen bevat die nodig zijn om het economisch potentieel van de regio te benutten en te zorgen voor vergroting van de brede welvaart; en, dat deze alleen gerealiseerd kan worden met steun van het rijk. U vindt dit rapport op de [pagina over de groeiagenda](#) op de provinciale website. Bij de beantwoording van vraag 8 wordt nader ingegaan hoe vanuit de Groeiagenda Zuid-Holland ingezet wordt op het vergroten van het groei vermogen van de economie.

2. *Klopt het dat 'verouderde industrie' een (groot) deel van het probleem is? Waarom wel of waarom niet?*

In het artikel formuleert hoogleraar Frank van Oort dat wordt bedoeld op bedrijven – of beter nog: sectoren – op een punt in hun levenscyclus waarop ze moeten vernieuwen. In de internationale literatuur worden vier fases in de levenscyclus van sectoren onderscheiden: opkomst, groei, consolidatie en afname of nieuwe groei/transitie (zie figuur). De tuinbouw en de haven zijn zulke volwassen sectoren die door de wereldwijde transitie naar een duurzame en digitale economie op het punt staan dat ze de neergang moeten vermijden door zich te vernieuwen met behulp van nieuwe technologieën en nieuwe business modellen.

Voor de huidige bijdrage aan het Bruto Regionaal Product en werkgelegenheid zijn deze sectoren nog steeds van groot belang. Om er voor te zorgen dat dit ook in de toekomst zo blijft wordt ingezet op vernieuwing. Niet investeren in de transitie leidt tot extra klimaatschade, verlies aan banen en productiviteit. Vandaar dat we in de regionale groeiagenda inzetten op een ambitieuze investeringsagenda.

3. *Welke landelijke kwesties belemmeren de Rotterdamse haven activiteiten?*

Het vestigingsklimaat in de haven staat onder druk, omdat (buitenlandse) bedrijven steeds meer in onzekerheid verkeren. De beschikbare milieugebruiksruimte is een belangrijke factor daarbij. Een succesvolle energie- en grondstoffen transitie vraagt investeringen in verbetering en vernieuwing van productie installaties. De haven heeft ontwikkelruimte nodig. Deze ontwikkelruimte staat onder druk door de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS), de vereiste vanuit de nieuwe Omgevingswet om geluid productieplafonds vast te stellen en jurisprudentie ten aanzien van geluid onder de huidige wetgeving is beperkend. Ook de (ontwikkel-) ruimte die beschikbaar is staat als gevolg van concurrerende ruimteclaims onder druk. Vanwege het grote belang voor Nederland is de transitie van de Rotterdamse haven in de Nationale Omgevingsvisie aangewezen als voorlopig NOVI-gebied.

4. *Kunt u een reactie geven op de veronderstelling dat de tuinbouw, de chemische industrie en de transportsector over het hoogtepunt heen zijn? Waar liggen kansen om ook in die sectoren innovatie te stimuleren?*

De term hoogtepunt veronderstelt al dat er onvermijdelijk sprake is van afname. Zoals bij vraag 2 al is aangegeven is dat echter niet onvermijdelijk. Wel moeten deze sectoren op tijd de bakens verzetten – en daarbij geholpen en daartoe gestimuleerd worden door overheden – om hun bedrijfsprocessen en business modellen te vernieuwen zodat deze passen in de transitie (op het gebied van energie, circulair en digitalisering) naar een nieuwe economie. Vanuit de industrie en de tuinbouw worden hier al volop investeringen in gedaan door de bedrijven en ook door de provincie zelf. Echter, het is een opgave die de financiële spankracht van de regio te boven gaat en vanwege het belang van de Zuid-Hollandse economie voor Nederland ook een forse bijdrage van de rijksoverheid rechtvaardigt.

5. *Deelt u de mening dat een verhitte huizenmarkt, overbelaste verbindende wegen en overbelaste treinen een oorzaak zijn van haperende kennisuitwisseling en arbeidsmobiliteit? En dat daardoor ook momenteel succesvolle bedrijvigheid zoals medische innovatie centra op termijn worden afgeremd? Wat kunnen we als provincie ondernemen om dat te voorkomen?*

De inzet op Metropolitaan Openbaar Vervoer en Verstedelijking (MOVV) is niet voor niets een van de belangrijke pijlers van de regionale groeiagenda. Eén van de proposities die nu worden beoordeeld door de onafhankelijke deskundigencommissie van het Nationaal Groeifonds betreft dit MOVV. In een artikel in Binnenlands Bestuur van 26 februari jl.: [Oude lijn is motor van verbinding](#) wordt dit goed verwoord.

6. *Er wordt in de Staten vaak verwezen naar de Economic Board. In het EW artikel wordt belicht dat de Economic Board stelt dat een lightrailverbinding tussen Den Haag en Rotterdam en tussen Dordrecht en Leiden cruciaal is maar dat dit op zichzelf geen nieuwe bedrijvigheid creëert. Is de Economic Board voldoende gericht op alle economische sectoren van Zuid-Holland waaronder ook een grote focus op het MKB? Heeft de maakindustrie en de mbo banen voldoende aandacht?*

De Economic Board Zuid-Holland (EBZ) bestaat uit 30 van de belangrijkste spelers uit de Zuid-Hollandse economie, zowel uit bedrijfsleven, kennisinstellingen als vanuit de overheid. De EBZ zet zich om de Zuid-Hollandse economie concurrerend en toekomstbestendig te maken. De strategie van de EBZ loopt langs twee lijnen. Ten eerste het vernieuwen van de economie, door het creëren van draagvlak en mobiliseren van capaciteit voor de grote transities waar onze economie voor staat. Ten tweede het creëren van een excellent vestigingsklimaat, dit doet de EBZ door ervoor te zorgen dat Zuid-Holland een aantrekkelijke plek is om te wonen, werken, ondernemen en onderzoek te doen.

De EBZ zet zich in nauwe samenwerking met de regionale ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter in voor veel van de economische sectoren in Zuid-Holland, die voor een groot deel uit het MKB bestaan. Ook voor de maakindustrie heeft de EBZ aandacht. Door de EBZ Taskforce Technologische Industrie wordt er op dit moment gewerkt aan een actieagenda waar veel bedrijven uit de maakindustrie bij zijn aangehaakt. Daarnaast wordt ingezet op het betrekken van Zuid-Hollandse MKB bedrijven bij nationale voorstellen voor het Groeifonds. Ook is er via de EBZ Taskforce

Human Capital in 2019 een akkoord gesloten met 66 partijen, waaronder een groot aantal bedrijven uit Zuid-Holland. Met de nadien afgesloten deelakkoorden is dit aantal aanzienlijk opgelopen tot ruim boven de 100, waarbij ook het MKB deel uitmaakt van die groei. Hierbij gaat het onder andere om een leven lang ontwikkelen, waar ook aandacht is voor MBO banen.

7. *In het artikel gaat het over grote bedrijven en innovatie. Dat zijn inderdaad belangrijke pijlers voor de economie van Zuid-Holland. Desondanks bleef de economische groei in Zuid-Holland de afgelopen 10 jaar achter:*

1. *Wat is uw analyse van de oorzaken?*

De economische structuur van Zuid-Holland is heel breed maar kent een relatief groot aandeel sectoren in een volwassen fase van hun levenscyclus. Hoewel Zuid-Holland veel snelle groeiers of scale-ups kent (zie het [Scale Up Dashboard van ECE/CBS](#)), weegt dat nog niet op tegen de geringe groei in volwassen sectoren. Er zijn ook andere relevante oorzaken, zoals de krimp van de overheid (Den Haag); en de grootstedelijke problematiek waardoor de regio structureel een bovengemiddeld aantal mensen heeft dat aan de kant staat en dus niet economisch productief is. Zie op dit punt het rapport van Birch dat door u wordt aangehaald over Human Capital waaruit blijkt dat de regio hierop nummer 11 van de 12 provincies is.

2. *Is de focus niet te veel gericht op grote bedrijven terwijl veel innovatie juist uit het MKB komt?*

De focus is gericht op vernieuwing van de economie. Die moet óók van grote bedrijven komen, maar de grootste kansen voor groei en de grootste vraag om hulp betreft inderdaad het MKB. Juist de innovatieve MKB bedrijven zijn de grote banenmotoren, dus daar wordt vol op ingezet. Dat laat onverlet dat het ook gaat om behoud van werkgelegenheid door vernieuwing, niet alleen door de kopgroep maar ook 'het peloton' van de MKB bedrijven.

3. *Is er voldoende aandacht voor het MKB, de banenmotor van Nederland? Hoe heeft het MKB gepresteerd in die periode?*

Eind 2020 heeft het Nederlands Comité voor Ondernemerschap het [Jaarbericht Staat van het MKB 2020](#) gepresenteerd, over ontwikkelingen in het midden- en kleinbedrijf (MKB). In 2020 wordt de 'staat van het MKB' voor een belangrijk deel bepaald door de coronacrisis. De impact van de coronacrisis op het MKB is groot. Het MKB kampte al met structurele problemen en uitdagingen, de crisis versterkt deze problemen. De economische gevolgen variëren echter sterk per sector. De afgelopen jaren hebben de landelijke en decentrale overheden in toenemende mate aandacht voor de positie van het mkb. Voorbeelden hiervan zijn het MKB Actieplan van het ministerie van EZK en het IPO Herstelplan Regionale Economie waarin het innovatieve en brede MKB een belangrijke doelgroep is. De inzet van deze plannen is gericht op het ondersteunen en versterken van het MKB bij de uitdagingen en transities waar zij voor staan, zoals digitalisering, verduurzaming, innovatie, *human capital* en de impact van de coronacrisis.

4. *Is het zicht op banen als technici, monteurs, elektriciens, lassers enz. (waar een ernstig tekort aan is) voldoende?*

Ja, middels ons arbeidsmarktplatform www.zuid-hollandinzicht.nl hebben wij de beschikking over een schat aan actuele informatie over de arbeidsmarkt. Desgewenst kunnen daar ook selecties in worden gemaakt naar specifieke beroepen en/ of benodigde skills. We hebben zicht in het de baanontwikkeling op sector-/ brancheniveau en in de ontwikkeling van vacatures op functieniveau. Mocht dit onvoldoende blijken, bieden de contractafspraken de mogelijkheid om een aantal verkenningen per jaar uit te laten voeren waarmee extra inzicht mogelijk wordt.

8. *Een positieve ontwikkeling is de vorig jaar gepresenteerde Groeiagenda Zuid Holland. Op welke wijze kan deze bijdragen aan de versterking van de Zuid-Hollandse economie? Welke rol voor het MKB is daarin weggelegd?*

Het artikel in Elsevier Weekblad waarnaar wordt verwezen is verschenen naar aanleiding van de lancering van de regionale groeiagenda die onlangs aan u is aangeboden. De groeiagenda schetst een samenhangende aanpak om de economische groei van Zuid-Holland structureel met 1%-punt van het Bruto Regionaal Product te verhogen en fors bij te dragen aan de Europese en nationale ambities van de energie- en klimaattransitie (40% van de nationale CO2 opgave) en de woningbouwproductie (25% van de nationale opgave).

Innovatie staat hierbij centraal. Omdat dit de Zuid-Hollandse economie zal versterken, niet alleen door de ontwikkeling van nieuwe sectoren maar ook doordat hiermee de transitie van traditionele sectoren naar een nieuwe levenscyclus wordt gestimuleerd

Met de Groeiagenda Zuid-Holland bundelen we de krachten met de regionale partners uit bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Samen zetten we in om de agenda over het voetlicht te brengen bij de rijksoverheid, de Tweede Kamer, sociale partners en planbureaus. Immers: steun van het rijk is noodzakelijk voor de realisatie van de ambitieuze groeiagenda. We vragen het rijk de regionale investeringen te matchen.

De groeiagenda bevat proposities in verschillende fases van ontwikkeling. De eerste zijn ingediend in het kader van het Nationaal Groeifonds, waar we nu wachten op het oordeel van de onafhankelijke deskundigencommissie en besluitvorming door het kabinet. We werken een reeks aan proposities uit voor een volgende ronde van het Nationaal Groeifonds, Europese herstellfondsen zoals het Recovery and Resilience Fund en andere nationale en Europese geldstromen. Dit toont de praktische en actiegerichte aanpak van de groeiagenda, waarvan de effecten op de brede welvaart zijn gevalideerd door de OESO en de Erasmus Universiteit.

Pagina 6/6

Zoals in het bovenstaande aangegeven speelt het MKB een belangrijke rol binnen de groeiagenda. Zij zijn van groot belang binnen de regionale ecosystemen waarop de groeiagenda zich richt. In de groeiagenda die onlangs aan u is aangeboden komen innovatieve MKB-ers aan het woord om dit te onderstrepen.

Den Haag, 16 maart 2021

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek drs. J. Smit